

STATENS VA-NÄMND

BESLUT

2015-04-13
Stockholm

BVa 36

Va 381/12, 391/12

SÖKANDE 1. B H (Va 381/12)

2. P B (Va 391/12)

Ombud: B H
Adress ovan 1.

MOTPART Västerviks kommun

Ombud: Jur. kand. R L

SAKEN Verksamhetsområde för allmän va-anläggning

VA-NÄMNDENS AVGÖRANDE

Va-nämnden lämnar sökandenas talan utan bifall.

BAKGRUND, YRKANDEN M.M.

B H är ägare av fastigheten Västervik Horn 1:27 och P B äger fastigheten Västervik Horn 1:28, vilka är belägna utanför verksamhets-området för den allmänna va-anläggningen i Västerviks kommun.

B H och P B har yrkat att verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen ska utvidgas att omfatta fastigheterna Horn 1:27, och Horn 1:28 och att fastigheterna ska ingå i den allmänna va-anläggningen samt att förbindelsepunkten ska förläggas i fastigheternas omedelbara närhet.

Västerviks kommun har bestritt samtliga yrkanden.

Va-nämnden har hållit förberedande förhandling i målet. Va-nämnden har vid denna upplyst parterna om att Va-nämnden inte kan bestämma förbindelsepunkternas läge, utan endast vid tvist avgöra om ett bestämt läge är förenligt med vattentjänstlagens krav och de rättsliga konsekvenserna av det valda läget och att eftersom huvudmannen inte har upprättat några förbindelsepunkter för de aktuella fastigheterna och samråd mellan huvudmannen och fastighetsägarna om placeringen alltjämt pågår, kan yrkande i denna del inte prövas inom ramen för förevarande process.

Ledamot av Va-nämnden har utfört besiktning av fastigheterna och närområdet. Va-nämnden har inhämtat yttrande från länsstyrelsen i Kalmar län.

PARTERNAS UTVECKLING AV TALAN

B H och **P B** har anfört bl.a. följande.

Enligt Västerviks kommuns beslut om verksamhetsområde för vatten och avlopp omfattas inte bl.a. deras fastigheter, med hänvisning dels till att de inte ingår i ett större sammanhang dels att de är strandnära och svårtillgängliga från land. Deras fastigheter omfattas av samma detaljplan som de fastigheter som ligger inom verksamhetsområdet och är dessutom belägna mindre än 300 meter

från dessa. Deras fastigheter är inte svårtillgängliga från land. Tvärtom kan de med fordon, inklusive lastbil och personbil med släp, utan svårigheter nås via väg, året runt. Fastigheterna förses regelbundet med kommunal sophämtning och har även utgjort permanentboende under åtminstone tio år. Mot denna bakgrund måste fastigheterna ingå i ett större sammanhang, d.v.s. tillsammans med de fastigheter som omfattas av verksamhetsområdet, på det sätt som avses i 6 § lagen om allmänna vattentjänster. Det faktum att fastigheterna är strandnära gör det särskilt angeläget att värnas genom att fastigheterna erbjuds allmänna vattentjänster. Deras fastigheter ingår även i samma samfällighetsförening som de fastigheter som omfattas av verksamhetsområdet. Det följer av 8 § lagen om allmänna vattentjänster att ett verksamhetsområde endast om det finns särskilda skäl får bestämmas så att det inte omfattar alla fastigheter som ingår i en särskild samfällighet. Vattentillgången på fastigheterna är i dagsläget godtagbar men det är osäkert hur det ser ut på sikt. På senare år ser man inte småfisk på samma sätt som tidigare. De känner inte till några utredningar om vattnet och dess kvalitet. För det fall förbindelsepunkterna förläggs där huvudmannen föreslagit, d.v.s. ca 300 m från fastighetsgränserna, delvis över berg, så kommer de att hitta en annan lösning på vatten och avloppsfrågan än anslutning till den allmänna va-anläggningen. Vad gäller frivillig anslutning är det märkligt att det skulle vara billigare att ansluta sig avtalsvis, eftersom det borde gynna avgiftsnivån när även deras fastigheter bidrar till den allmänna va-anläggningen i stort. Det är vidare totalkostnaden som är det centrala för dem som fastighetsägare. I samband med att vägarna i området görs om till lokalgata skulle man även kunna lägga vatten- och avloppsledningar.

Horn 1:27

B H har ägt fastigheten Horn 1:27 i 13 år. Det är en fritidsfastighet som tidigare använts som permanentboende. På fastigheten finns en borrarad brunn med vatten som är ”okej”. Vattnet från brunnen renas i en filtreringsanläggning som installerades år 2008. Vattnet har hög järnhalt samt innehåller något som är aggressivt mot ledningarna, möjligen klorid. Analysprotokoll från provtagning den 26 juni 2013 visar att vattnet är tjänligt. För klosett vatten finns en septiktank med en volym på 3 m³. Vidare finns en tvåkammerbrunn med

infiltration för BDT-vatten. Dagvattnet går ut i havsvattnet. Samtliga anläggningar är sannolikt från 1972 då den nuvarande byggnaden uppfördes. Tömning av tvåkammарbrunnen sker en gång per år och tanken töms när den är full. Det är inga problem att komma dit med lastbil för tömning etc. Vattnet i havet är dygt och stillastående.

Horn 1:28

Fastigheten Horn 1:28 är en fritidsfastighet. Vatten tas sedan mitten av 1990-talet direkt från en egen borrhållning, som då ersatte en tidigare grävd brunn. Fastigheten har ingen filtreringsanläggning. Analysprotokoll från provtagning den 18 juli 2013 visar att vattnet är tjänligt med anmärkning. För klosettvattnet finns en septiktank på 3 m³ och för BDT-vatten en trekammарbrunn med infiltration. Dessa anläggningar har funnits åtminstone sedan början på 1980-talet.

Kommunen har anfört bl.a. följande.

Regleringen av när en fastighet ska ingå in i ett verksamhetsområde eller inte återfinns i 6 § lagen (2006:612) om allmänna vattentjänster. Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommun bedömer, såsom tillsynsmyndighet, enligt miljöbalken att de enskilda va-lösningarna på fastigheterna inte är långsiktigt hållbara. Det är tätt mellan dricksvattenbrunnar och avloppsutsläpp. De enskilda avloppslösningarna är gamla vilket innebär att reningseffekten kan antas vara bristfällig. Recipienterna i anslutning till fastigheterna är känsliga och marklagren mycket tunna eller obefintliga. Kommunen har genom en noggrann lämplighets- och skälighetsavvägning bedömt att de aktuella fastigheterna bör förläggas utanför verksamhetsområdet till den allmänna va-anläggningen. Avståndet är ca 300 m från närmast belägen fastighet till plats där fastigheternas servitutsväg ansluter till vägsamfällighetens väg och planerad allmän huvudledning. Servitutsvägen går över berg. Detta innebär stora kostnader för fastighetsägarna när det gäller ledningsdragning i servitutsväg. När det gäller frågan om fastigheternas va-behov behöver lösas i ett större sammanhang och om fastigheterna ska bedömas ingå i det större sammanhang inom verksamhetsområdet så är kommunens bedömning att de nu aktuella fastigheterna ligger på ett sådant avstånd från större samlad bebyggelse att det inte kan anses föreligga

en sådan grupp om 20-30 fastigheter som enligt förarbetena till vattentjänstlagen förutsatts för kommunens utbyggnadsskyldighet. De aktuella fastigheterna uppfyller inte kravet i bestämmelsen på ”större sammanhang”. Fastigheterna saknar samhörighet med övrig bebyggelse som ingår i verksamhetsområdet. De ligger för sig själva. Fastigheterna Horn 1:27 och 1:28 ingår i detaljplan Dp 2b, vilken ännu inte antagits av kommunfullmäktige. Några förändringar i detaljplaneförslaget förväntas inte i närområdet till de aktuella fastigheterna. En naturvärdesinventering har genomförts på Hornslandets fastland och Grönö under sommarsäsongen 2014. Inventeringens syfte är att kartlägga områdets betydelse för biologisk mångfald, enligt definition i standard för naturvärdesinventering (SS 199000:2014). Befintliga tomter har inte ingått i inventeringen, bl.a. p.g.a. att de redan är ianspråktagna. Området mellan den av va-huvudmannen föreslagna placeringen av förbindelsepunkt och trolig ledningsdragning längs vägen fram till fastigheterna berörs inte av höga naturvärden. De aktuella fastigheterna ingår i en vägsamfällighet. Tillämpning av 8 § vattentjänstlagen är aktuell när det gäller en samfällighet för va-frågor.

Kommunen bedömer att fastigheterna va-behov kan lösas genom enskilda anordningar på ett för hälso- och miljöskyddet godtagbart sätt, trots det strandnära läget. Alternativt skulle fastigheterna kunna ansluta sig till den allmänna va-anläggningen på avtalsbasis, vilket kräver frivillighet från fastighetsägarna. Vad gäller enskilda lösningar är det tillsynsmyndigheten som beslutar i den frågan. Olika tekniska lösningar kan vara tänkbara, men det går inte att säga hur tillsynsmyndighetens ställningstagande skulle se ut. Om fastigheterna skulle intas i verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen så kommer detta att medföra stora anslutningskostnader för fastighetsägaren på grund av långa servisledningar. Med anledning av fastigheternas terrängmässiga belägenhet och en lång egen tillfartsväg, så kommer en förbindelsepunkt ca 240-250 m från den närmaste fastighetens gräns att meddelas fastighetsägarna. Bedömningen är att särskilt skäl föreligger att frångå förbindelsepunktens närhetskrav enligt vattentjänstlagen. Kommunen har velat hålla de aktuella fastigheterna utanför verksamhetsområdet med hänsyn till de anslutningsproblem som finns. Det möjliggör anslutning på avtalsbasis vilket även skulle medföra möjlighet att avtala om förbindelsepunktens läge. En sådan lösning skulle

t.o.m. kunna bli billigare för fastighetsägarna än anslutning inom verksamhetsområdet. Vid anslutning genom avtal utgår inte tomtYTEavgift, eftersom fastighetsägaren står för kostnaden för dragning av ledningar till förbindelsepunkten. Kostnaden för anslutning skulle då kanske bli omkring 150 000 kr per fastighet. Om fastigheterna står utanför verksamhetsområdet kvarstår deras möjlighet att frivilligt söka alternativa lösningar på avloppsfrågan. Eftersom kommunen inte är exploatör har man inte kontroll över den eventuella utbyggnad som sker.

VA-NÄMNDENS SKÄL

Enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen, ska kommunen, om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning. Länsstyrelsen får enligt 51 § vattentjänstlagen förelägga kommunen att fullgöra skyldigheten enligt 6 §.

Av förarbetena till vattentjänstlagen kan inte när det gäller skyddet för människors hälsa utläsas några särskilda krav på olägenheternas omfattning eller på att den allmänna va-anläggningen påtagligt ska minska dessa. Annorlunda förhåller det sig med miljöskyddsrekvisitet vars uppfyllnad enligt förarbetena förutsätter att det kan förväntas att den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön. Det finns därför inte stöd för att ställa upp sådana förutsättningar vid bedömningen av behovet av en allmän va-anläggning för att tillgodose hälsoskyddet. Däremot måste för tillämpning av bestämmelsen på denna grund olägenheter kunna förutses med hänsyn till bebyggelsens omfattning och karaktär. Att va-frågorna behöver ordnas i ett större sammanhang innebär att de normalt måste röra fler än bara ett fåtal fastigheter. Hur många fastigheter som behöver vara berörda är framför allt beroende av hur starkt hälsoskyddsbehovet gör sig gällande eller kan förväntas komma att göra det. Enligt praxis behövs det åtminstone en

något så när samlad bebyggelse av 20–30 fastigheter som underlag för en allmän va-anläggning. Om bebyggelsen på en fastighet är av större omfattning så kan det minska det antal fastigheter som krävs. En utbyggnad av en befintlig eller planerad allmän anläggning kan dock behöva ske för betydligt färre fastigheter. I praxis har även enstaka fastigheter i närheten av ett befintligt verksamhetsområde ansetts planmässigt och i övrigt ha ett så nära samband med bebyggelsen inom verksamhetsområdet att fastigheternas va-frågor skulle lösas i det större sammanhanget med denna bebyggelse. (Jfr prop. 1955:121 s. 61 och 71 f. och prop. 2005/06:78 s. 42 och 45, Va-nämndens avgörande BVa 13/10 den 1 mars 2010 samt Svea hovrätts dom den 16 mars 2012 i mål M 2403-11 och Qviström, Vattentjänstlagen, En handbok, 2008, s 50 f.)

Av utredningen i målet framgår att kommunen genom beslut av kommunfullmäktige i maj 2011 har utvidgat verksamhetsområdet för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen i det kustnära området Hornslandet inom Västerviks kommun till att omfatta fastigheter som är närbelägna sökandenas fastigheter. Det kan enligt Va-nämndens mening inte finnas något tvivel om att den utvidgning av verksamhetsområdet för vatten och spillvattenavlopp som kommunen har gjort uppfyller kravet för att va-frågorna i området löses i ett större sammanhang. Frågan i detta mål är primärt om de nu aktuella fastigheterna bort omfattas av utvidgningen och därför nu med stöd av 6 § vattentjänstlagen ska tillförsäkras en rätt att få va-behovet tillgodosett genom den allmänna va-anläggningen.

Mellan gränsen för verksamhetsområdet och gränsen för den närmast belägna av sökandenas fastigheter är avståndet ca 160-170 m. En ledningsdragning till avsedd anslutningspunkt till kommunens huvudledning blir dock enligt kommunen längre; ca 240-250 m. Avståndet mellan fastigheterna och verksamhetsområdet utesluter i sig inte ett kommunalt utbyggnadsansvar.

Sökandenas fastigheter innefattas i det detaljplanearbete som har pågått sedan år 2009. Intentionen har av kommunen angetts vara att möjliggöra en omvandling från fritidsboende till permanentboende på Hornslandet. Syftet med detaljplanerna är enligt kommunen att modernisera en befintlig byggnadsplan

avseende byggrätter och utformningsbestämmelser samt att genom förtätning tillskapa fler tomter. Sex olika detaljplaner har tagits fram för området. Enligt kommunen har fyra av dessa antagits av kommunfullmäktige och vunnit laga kraft men har den plan som avser nu aktuell fastighet inte antagits ännu. Enligt den tidsplan som kommunen lämnade hösten 2014 kommer förslaget att antas snart alternativt kommer ett nytt planförslag att tas fram. Länsstyrelsen har i yttrande till Va-nämnden (se [beslutsbilaga 1](#)) påpekat att fastigheterna berörs av samma byggnadsplan som fastigheterna inom verksamhetsområdet.

Om de aktuella fastigheterna har det upplysts att de är bostadsfastigheter varför behovet av vatten och avlopp inte kan ifrågasättas. På fastigheten Västervik Horn 1:27 finns en borrhälsbrunn med tjänligt vatten. Även på fastigheten Västervik Horn 1:28 finns en borrhälsbrunn. Vattnet från den senare har enligt protokoll från analys befunnits vara tjänligt med en anmärkning avseende mangan med ett uppmätt värde på 0,32 mot gränsvärdet 0,30 mg/l. Avvikelsen ligger dock inom i protokollet angiven mätosäkerhet. I övrigt har det inte funnits några anmärkningar mot dricksvattnet i fastigheternas brunnar. För avloppsvattnet visar utredningen följande. På var och en av fastigheterna finns för klosettvattnet en septiktank på 3 m³. För BDT-vatten finns på Västervik Horn 1:28 en trekammarbrunn med infiltration och på Västervik Horn 1:27 en tvåkammarbrunn med infiltration.

De nuvarande anordningarna på fastigheterna innebär att tillgången på *dricksvatten* av god kvalitet i princip uppfylls redan nu. Länsstyrelsen har i yttrande till Va-nämnden (beslutsbilaga 1) gjort bedömningen att fastigheternas *avloppslösningar* verkar uppfylla kriterierna för hög skyddsnivå. När det gäller avloppslösningarna så kan det dock konstateras att de inte innebär att det sker en återföring av viktiga näringsämnen till det naturliga kretsloppet och att de inte torde vara sådana att de skulle kunna grunda rätt till avgiftsbefrielse inom ett verksamhetsområde (jfr 24 § vattentjänstlagen).

Med hänsyn till att det inte är ett helt obetydligt avstånd från fastigheterna till verksamhetsområdet, att fastigheterna får anses kunna tillgodose behovet av dricksvatten med god kvalitet med egna anordningar samt att avloppsanord-

ningarna enligt länsstyrelsen verkar uppfylla de skyddskrav som ställs så kan enligt Va-nämndens samlade bedömning förutsättningarna enligt 6 § vattentjänstlagen inte anses vara uppfyllda.

Sökandenas talan ska således lämnas utan bifall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Se bilaga 2

På Va-nämndens vägnar

Lars Olsson

Va-nämnden: ordföranden Lars Olsson samt ledamöterna Jörgen Hanaeus, Yngve Darte, Malin Enockson, Krister Nilsson och Britt Sahleström (enhälligt). Föredragande Ludvig Lagerkranz.